

הלכות ברפת המזון סימן קצד

קצד שלשה שאכלו באחד ונפרדו, לענין הזמון מה דינם. ובו ג' סעיפים:

א *שלשה שאכלו באחד ושכחו *וכבר כל אחד לעצמו, בטל מהם הזמון (א) ואין יכולים לחזור ולזמן למפרע, *וכן אם ברכו שנים מהם. יאכל אם *שכח *אחד מהם וברך, השנים יכולים לזמן עם השלישי אף-על-פי ששכח ברה (ב) ויכול לומר 'ברוך שאכלנו משלו', והם יוצאים ידי חובת זמון והוא אינו יוצא זמון, שאין זמון למפרע: הגה ואם האחד זמן (ג) עם האחרים, אף שנים הנשארים (ד) אינן יכולים לזמן (בית-יוסף בשם רשב"א): **ב** *שלשה שאכלו יוצא אחד מהם לשוק, קוראים אותו ומודיעים לו שרוצים לזמן (ה) כדי שיכונן ויצטרף עמם (ו) ויענה עמם ברפת זמון, (ז) ויוצאים ידי חובתן אף-על-פי (ח) שאינו בא ויושב (ט) עמם. והני מלי בשלשה, אכל בעשרה, כיון שצריכים להזכיר את השם אינם מצטרפין עד שיבוא וישב עמם (ט) (וענין לקמן סימן ר עד היכן ברפת הזמון): **ג** *שלשה שאכלו באחד (י) ואין אחד מהם יודע כל ברפת המזון, אלא אחד יודע (יא) ברכה ראשונה ואחד השנייה ואחד השלישית, תנבים בזמון, (יב) וכל אחד יברך הברכה שידוע, ואף-על-פי שאין בהם מי שידוע ברכה רביעית (יג) אין בכה קלום; *יאכל לחצאין אין לברך אם האחד אינו יודע פי אם חצי הברכה, שאין ברכה אחת מתחלקת (ד) (כ) לשפים:

א ברפת מה
ב ת"א"ש ותש"א
ג שם בתקרא
ד ת"א"ש שם ה שם
ה בתקרא ו שם טו
ו פירוש ת"י וכן
הסמיכו ת"א"ש וכתו
יפה ותחזקת ז שם
תחזקת

באר היטב

אָלאַ כל א' אכל בפני עצמו משנתחברו, ענין ט"ז ויגדל אבדקתם:
(ב) עמיהם. אלא שעומד לפני הפתח ויוצא גם הוא י"ח, רמב"ם כ"י ב"ח:
(ג) לשפים. ואם אין שם מי שידוע אלא ברכה א' לא יברך קלום, דמעבבות זו את זו, עמ"א. סדר ג' ברכות אלו מעבבות ואם אקרא למפרע לא יצא, דבר-שמואל סימן קמז:

שערי תשובה

ענין כח"ט. וענין באבן-העזר שחולק על המ"א בנה ודעתו
(ג) לשפים. ואם אין שם מי שידוע אלא ברכה א' לא יברך קלום, דמעבבות זו את זו, עמ"א. סדר ג' ברכות אלו מעבבות ואם אקרא למפרע לא יצא, דבר-שמואל סימן קמז:

משנה ברורה

הלא צריך לברך ברפת-המזון במקומו:
א (א) ואין יכולים וכו'. לומר "נברך" וכו', דלמאי זמנו זה את זה (ב) והרי כבר ברכו ברפת-המזון, ואין לשון זמון אלא שאחד זמן השנים שיהיו מוכנין ומזמנין להצטרף יחד לברפת-המזון: (ב) יכול לומר וכו'. דהא באמת (ג) מחייב בזמון הוא, שאכל עמם ביחד, אלא שאין לו תקנה, משום שכבר ברח ואין זמון למפרע, לכן מהני הצטרפותו על-כל-פנים שיהיו הם יוצאין על-ידו: (ג) עם האחרים. הינו (ג) שבא לחבורה של שלשה, או אפילו שבא לשנים בסוף סעודתם ואכל עמם מעט: (ד) אינן יכולין לזמן. על האחד, מפני שכבר יצא ידי חובת זמון: (ד) (ז) מיהו, אם נודמן להם אחד מן השוק, יכולין לזמן עליו: לשטיפים עמם, דחייב זמון שלהם לא נפקע בשביל אותו זמון: **ב** (ה) כדי שיכונן. לשמע ברפת הזמון: (ו) ויענה עמם. אכל אם אינו עונה אין מזמנין עליו, משום דאינו עומד עמם, אכל אם היה עומד עמם, אף אם אינו עונה עמם מזמנין עליו בעל-כרחו, כמבאר לקמן סימן ר [שיורי-ברכה ומגן-גבורים וא"ר בתירוץ ב']: (ז) ויוצאין ידי חובתן. וגם הוא (ט) יוצא ידי חובת זמון בזה: (ח) שאינו בא. אלא שעומד (ו) נגד הפתח בסמוך להם: (ז) וענין סימן נה סעיף כ דמבאר שם דאם יש טנוף בינתים, מפסיק: (ח) וכשיגמור ענינו יבוא הפותח שאכל שם ויברך ברפת-המזון [רמב"ם]: מיהו, (ו) אם נשתתה שם עד גמר ברפת-המזון וכו' לבו לצאת, יצא ידי ברפת-המזון ואין צריך לברך: (ט) וענין לקמן סימן ר. סעיף ב. ולפי מה דפסק שם רמ"א, צריך העונה להתמין עד שיגמרו ברפת 'הזון': **ג** (י) ואין אחד מהם יודע. דאי אחד מהם יודע כל ברפת-המזון, כנראה שיהא יברך כל הברכות ויוציאם ידי חובתם ולא לחלק ברפת-המזון לפתקים-פתקים: (יא) ברכה ראשונה. הינו, לברך מברפת 'נברך' שצריך הזמון לומר בתחלת ברפת הזמון: (יב) וכל אחד יברך. רוצה לומר, ויכונן להוציא את חברו: (יג) אין בכה קלום. דברפת 'הטוב והמטיב' לאו דאורייתא היא ולפיכך (ט) אינה מעכבת להשלש ברכות, (ט) ומשמע מזה דבאחת משלש ברכות הקודמים אם אין אחד מהם שידוע אותה, מעכב שלא יברכו קלל, דברכות מעכבות זו את זו

שער הציון

(ב) לביש: (ג) שיטה קובצת לברכות דף נ: (ג) הינו אפילו לא אכל עמם, מפני ששכח לכת המזמון, והוא בס"פ נחתיב מכתב, ויודיע לביש קצו טוף סעיף ה, מה שאין כן בשכח לשנים, אף דהוא מחייב מכתב הלא הם פטורים כל זמן שלא אכל עמם, וכדלקמן בקצ"ז, דלא מקרי שלשה שאכלו באחת; ואינו דומה לקה דסעיף ה הנ"ל, דהתם הלא כל אחד מאלו השלשה נחתיב מכתב: (ד) לביש ואלה נכה ופירי-מגדים ותדושי ר' עקיבא איגרי, דלא כתיב-אדם. וענין בחודשי ר' עקיבא איגרי בשם אלה נכה שכתב, דכשביל אחד לא פרח הזמון, משמע לכאורה מלשון זה, דאם יזמון להם אחד שפרש גם-כן מפת המזמנת בזמון דמצטרפי אף-על-פי שלא יאכלו עמה ביחד משנתחברו; ואף דבכגון זה קומא לן בקצ"ג סעיף ו דפרח זמון מיהו ואינם יכולים לזמן אם לא שיאכלו מחדש, וכמו שכתבנו במשנה ברורה שם, שאני התם דרב התבונה זמון, מה שאין כן הלא דתרא זמן, לא פרח זמון של שנים בשביל האחד: (ה) מאמר-מרדכי בשם רב הפוסקים: (ו) רב האי גאון ורש"י: (ז) אחרונים: (ח) בית-יוסף: (ט) מגן-אברהם,

הלכות ברכת המזון סימן קצד

ביאורים ומוספים

סימן קצד

שְׁלֵשָׁה שְׂאֵכְלוּ בְּאֶחָד וּנְפָדוּ, לְעֵנֵן הַזְמוּן מֵה דִינָם

[משנ"ב ס"ק א]

ואין לשון זמון אלא שְׂאֵכְדוּ וְזָמְנוּ שִׁיקְיָהוּ מוֹכֵנִין וְזָמְנִין
לְהַצְטַרֵף יַחַד לְבִרְכַּת-הַזְמוּן¹.

1) ולגבי שלשה שאכלו בלי קביעות, כתב בשו"ע² לעיל (סי' קצג
ס"ק כב), שמאחר שהאחד אינו יכול להוציא את האחרים ידי
חובת ברכת המזון, אף לענין זימון אינם מצטרפים. הוכיח זאת
מלשון הזימון 'נברך', שמשמעותה נברכנו יחד, וזה שייך רק כאשר
האחד יכול להוציא את חבריו בברכה.

[משנ"ב ס"ק ב]

לְכֵן מִהְיֵי הַצְטַרְפוּתוֹ³ עַל-כֵּן פְּנִימֵי הֵם יוֹצְאִין עַל-יְדֵי⁴.
2) אכן לגבי תשעה שאכלו פת ואחר אכל ירק, כתב לקמן (סי' קצו
ס"ק ט) שאם האוכל את הירק בירך ברכה אחרונה, שוב אינו יכול
להצטרף עמהם לברכת הזימון משום שנסתלק מהם. ובטעם
החילוק ראה מה שכתבנו שם.

3) ובאופן זה כתב החזו"א (ארי"ח סי' לא ס"ק ב ד"ה אינהו), שאינו
צריך לשמוע את הברכה הראשונה עד סוף ברכת 'הזון', שהרי אינו
שייך בה מאחר שכבר בירכה.

[משנ"ב ס"ק ד]

עַל הַצְטַרְפוּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁכָּבֵד יָצָא יְדֵי חוֹבַת זְמוּן⁴.

4) ואם זימן עם אחרים ולא בירך עדיין ברכת המזון, הביא לקמן
(סי' ר ס"ק ט) את דעת המג"א ששוב אינו יכול לזמן עם
הראשונים. וצ"ע שם שהאבן העזר חולק וסובר שיכול לזמן [ראה
לקמן שם ביארנו טעמו]. דעת החזו"א (ארי"ח סי' לא ס"ק ג) שאם
שוב אכלו יחד יכולים לזמן [וכטעמו השני של האבן העזר].

[משנ"ב שם]

מִיְהוּ, אִם נִדְרָמֵן לְקַם אֶחָד מִן הַשּׁוֹק, יְכוּלִין לְזָמֵן צְלוּי⁵.

5) ודעת החזו"א (שם ס"ק ד) שלא דוקא 'אחד מן השוק', אלא אף
היחיד שבירך יכול לשוב ולהצטרף איתם לזימון, על ידי שיאכל
עמהם דבר מה [ואפילו עלה של ירק, שם ס"ק ג], ותמה על דברי
המשנ"ב שכתב 'אחד מן השוק'. וראה ביה"ל לעיל (סי' קצג ס"ה
ד"ה כל) שנשאר בזה בצריך עיון, וראה מה שכתבנו שם.

[שעה"צ ס"ק ד]

וְעֵין בְּחֻדוֹשֵׁי ר' עֲקִיבָא אֵינֶר בְּשֵׁם אֱלֹהֵי רַבָּה שֶׁכָּתַב, דְּכִשְׁבִּיל אֶחָד לֹא פָּחַ
הַצְטַרֵף⁶.

6) וכתב החזו"א (ארי"ח סי' לא ס"ק ד-ה) שאין לזה מקור בש"ס,
ויותר מסתבר שגם באחד שבירך פקע הזימון מהשנים האחרים,
לכן אפילו כשבא אחד מחבורה של שלשה שלא זימנו, אינם
יכולים לזמן עמו עד שיטעם, והניח בצריך עיון.

[ביה"ל ד"ה וברך]

וְאֶפְלוּ לֹא נִקְרָה רַק בְּרַכַּת 'הַזֶּן' גַּם-כֵּן אֶבְדֵי הַזְמוּן⁷.

7) ואם אחד מהשלשה התחיל לברך בלא זימון, כתבו החיי אדם
(כלל מו"ח ס"ג) והכף החיים (סי' קצב ס"ז) שיזמנו עליו לאחר

שיסיים את ברכת המזון. מאידך, הא"א (בוטשאטש, סי' קצב ס"ב)
התיר לו לענות לאחר ברכת הזון. והוראת הגרי"ש אלישיב (חאת
הברכה עמ' 131), שלכתחילה ימתינו לו עד שיאמר 'לעולם אל
יחסרנו', ואז יזמנו ויענה, אך הנהוגים להפסיק אחרי ברכת 'הזון',
אינם צריכים לשנות ממנהגם.

[ביה"ל ד"ה אחד]

וְהוּא הָדִין בְּעֶשְׂרֵה וְשָׁכַחוּ שְׁלֹשָׁה מִקָּדְמוֹת⁸, יְכוּלִים לְהַצְטַרֵף עִם הַנְּשָׂאִים
וְלְזָמֵן בְּשֵׁם⁹ וְכוּ', וְכֵן מְסַתְפֵר¹⁰.

8) ואם שכחו ארבעה מהם וברכו, כתב הקצות השלחן (סי' מה
בדה"ש ס"ק כה) שאינם מצטרפים לששה הנותרים לזמן בשם, כיון
שזימון בשם צריכים לפחות שבעה שחייבים בזימון, ושיוצאים
ידי חובה בזימון זה. וכמו שפסק השו"ע לקמן (סי' קצו ס"ג)
ששבעה שאכלו דגן ושלשה שאכלו ירק מצטרפים, אבל ששה לא.

9) אכן מבואר בפמ"ג (סי' קצג משב"ז ס"ק ד) וכן הביא השערי
תשובה (סי' קצה ס"ק א) בשם שו"ת פנים מאירות (ח"ב סי' ו),
שדין זה אמור רק כשהשלשה בירכו בלא זימון, אך אם הם זימנו,
אינם יכולים לחזור ולזמן עם השבעה הנשארים [והביא שם
שהא"ר חולק בזה].

10) והוא הדין עשרה, ששלשה מהם אכלו ירק, כתב בשו"ת כרכב
מיעקב (ח"א סי' קט) שאם אחד מאוכלי הפת שכח וברך, שוב
אינם יכולים להצטרף לעשרה.

[משנ"ב ס"ק ח]

אֶלָּא שְׁעוּמֵד נֶגְדַּת הַפְּתַח בְּסֻמוֹף לְהַסִּי¹¹ [וְעֵין סִימָן נַה סְעִיף כ
דְּמִבְּאָר שֵׁם דָּאִם יֵשׁ טַוּוּף בִּינְתֵימֵי, מִפְּסִיק¹²].

11) והוסיף הפמ"ג (א"א ס"ק ב) שמשמע שצריך שיהיו רואים זה
את זה, וכדלקמן בשו"ע סי' קצה ס"א.

12) וביאר במשנ"ב שם (ס"ק סד) שאפילו אם הוא מרחק מהזימון
יותר מארבע אמות אינו מועיל, משום שהוא מפסיק בין השכינה
וגורם שהשכינה אינה שורה כאן. וראה בביה"ל שם (ד"ה ויש)
שכתב שמי רגלים לכל הדעות אינם מפסיקים בזה, ורק צריך
להרחיק מהם כדין הרחקה.

[ביה"ל ד"ה אבל]

אָבֵל לְהַצְטַרֵף וְכוּ'¹³.

13) וכתב השו"ע שאין ברכה אחת מתחלקת לשתיים. וכתב החזו"א
(ארי"ח סי' ל ס"ק ג) שמדובר באופן שאינם יכולים לענות אחר
המברך, שאם לא כן יברך מי שידע את חצי הברכה הראשונה
ויענו כולם אחריו, ואחר כך יתחיל מי שידע את חצי הברכה
השנייה ויענו אחריו, ונמצא שכולם בירכו ברכת המזון.

[ביה"ל שם]

אִם אֵין אָדָם אֶחָד יוֹדֵעַ לְכַתֵּף עַד גְּמַר 'הַזֶּן' פִּי אִם 'נְבָרַךְ' לְבַד, וְנִשְׁנֵי יוֹדֵעַ
בְּרַכַּת 'הַזֶּן', אֵין מְתַלַּק אִתָּהּ לְשִׁפְטֵי¹⁴, אֶלָּא יְבָרְכוּ בְּלִי זְמוּן קָלִיל¹⁵.

14) ובענין 'שומע כעונה' לחצי ברכה, ראה מה שכתבנו במשנ"ב
לעיל סי' קפג ס"ק כו.

15) ולדעת החזו"א (ארי"ח סי' ל ס"ק ה), לא אמר הרמ"א שברכת
הזימון היא עד 'הזון' אלא לחומרא [היינו שהמפסיק בסעודתו
לענות לזימון צריך לשמוע עד סוף ברכת 'הזון'], אבל בענינו, שאם
נחשיב את ברכת הזימון עד 'הזון' תצא מזה קולא שלא יוכלו לזמן,
אין להקל, אלא האחד יזמן והשני יברך את ברכת 'הזון'.

הלכות פְּרִיָּת הַמְּזוּזִין סִימָן קצה

ביאורים ומוספים

מלח לברכת המוציא, סכין, או כוס לברכה, הרי הוא מצרפם לזימון, כיון שעל ידו הם סועדים. ולענין שמש בומנינו, ראה מה שכתבנו לקמן סי' קצט ס"ק א.

3) ולענין אשה או קטן שהגיע לחינוך, המשמשים את שתי החבורות, מצדד הא"א (בוטשאטש) לומר שאף על פי שהם אינם מצטרפים לזימון, מ"מ מצרפים הם את שתי החבורות. ובש"ת בנין שלמה (ח"ב סי' יב) נשאר בצריך עיון האם שמש שאינו בר חיובא יכול לצרף לזימון.

[משנ"ב ס"ק ה]

היננו, אפילו הם בשני בתים⁴.

4) וכתב בספר שו"ת הלכות (ס"א) שהוא הדין אם חבורה אחת אוכלת בתוך הבית וחבורה אחת נמצאת בחוץ.

[משנ"ב ס"ק ו]

א"א-א"א-פ"ן קְשָׁנְקָסוּ מִתְחַלֵּה עַל דַּעַת זָה⁵ וכו', וכן דַּעַת הַגֵּר"א בְּבֵירוֹ וּבְשֵׁנוֹת-אֶלְהוּ⁶.

5) ואם החבורה הראשונה לא היתה דעתה להצטרף, אף על פי שהשניה נכנסה על דעת להצטרף, כתב השו"ע הרב (סי"ב) שלדעה זו אינם מצטרפים, משום שלצירוף צריכים ששתי החבורות יכנסו מתחילה על דעת להצטרף יחד, וכיון שהראשונה בשעת כניסתה לא היה בדעתה להצטרף שוב אינה מצטרפת.

6) ראה שם ברכות פ"ז מ"ה ד"ה שתי חבורות.

[ביה"ל ד"ה שתי]

וְכַאֲמַת יוֹתֵר מִסְתַּבְּרָא בְּדִבְרֵיהֶם⁷ וכו', כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ חֲמִשָּׁה כָּל תְּבוּנָה, נִמְי לֹא מִהְיֵי בְּשֵׁרֵי אֵין זֶה וְנִכְנְסֵי מִתְחַלֵּה, בִּינָן שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִצְטָרְפוּ לְבָרַךְ בְּשֵׁם⁸.

7) ומשמע שדעתו נוטה להלכה כרשב"ש. אכן לענין צירוף עשרה לתפילה, כתב לעיל (סי' נה ס"ק נב, נד, ו-ז) שאם מקצתם רואים אלו את אלו בכל גונו מצטרפים לתפילה, ולכאורה זהו כדעת הרשב"א. [נראה בשעה"צ שם (ס"ק נג) וכן בביה"ל שם (ד"ה ולחוץ) שכתב שאף הרשב"א דימה תפילה לזימון רק בדרך אפשר].

8) ולגבי תלמידים האוכלים בכיתה באופן ששני תלמידים יושבים בכל שולחן, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' ד אות כ) שאם דרכם לאכול יחד בכיתה וכל אחד אוכל במקומו, הרי הם מצטרפים לזימון בעשרה. [לענין בחורים האוכלים בחזר האוכל שבישיבה, ולענין היושבים בשולחנות נפרדים בחתונה, במסעדה, או בבית מלך, ראה מה שכתבנו לעיל סי' קצג ס"ק יח.]

[ביה"ל ד"ה בשום ענין]

וְהֵנָּה מִהְיֵי מִשְׁמַע דְּלַעֲנָן בְּנֵי הַתְּפִלָּה לְהִצְטָרֵף יַחַד לְבִרְכַּת-הַמְּזוּזִין אֵין [שְׁנוֹת-הַרְבֵּים מְקַטְקֵט⁹].

9) ובטעם הדבר ביאר הט"ז (ס"ק ג), שכל האוכלים שם נחשבים כחבורה אחת, מכיון שהם אוכלים מהסעודה שהכינו לחופה.

ולענין צירוף נשים לזימון בחתונה, דעת הגר"פ שיינברג (חידושי בתרא סי' קצט ס"ק יח) שהואיל ויש מחיצות המפרדות ביניהן לבין הגברים, אין דעתן להצטרף עמהם, ופטורות מזימון.

[משנ"ב ס"ק יג]

דְּבִרְכּוֹת מְעַכְבּוֹת זֹו אֵת זֹו¹⁰.

10) ולגבי סדר הברכות, הביא הבאר היטב (ס"ק ב) את השו"ת דבר שמואל (סי' קמז) שסדר הברכות מעכב, ואם אמרן למפרע לא יצא. החזו"א (אור"ח סי' כח ס"ק ח) הסתפק אם הוא מעכב בדיעבד. וראה מה שכתבנו לעיל סי' קפז ס"ק ח בדעת שאר הפוסקים בזה.

סימן קצה

חבורות שאוכלים פְּרִיָּת מְקוֹמוֹת, מֵה דִּינָם

[משנ"ב ס"ק א]

אֶפְלוּ בְּשֵׁאוּכְלִים כָּל אַחַת עַל שְׁלֶחָן בְּפְנֵי עַצְמוֹ¹¹.

1) וכשבני החבורות רואים אלו את אלו דרך מחיצת זכוכית, הסתפק הפתח הדביר (ח"ב אות א) האם כשם שלענין צראה בעששית פסק השו"ע לעיל (סי' עו ס"א) שקוראים קריאת שמע כנגדה כיון שהזכוכית נחשבת לכיסוי, הוא הדין לענין זימון הזכוכית תחשב להפסק, או דילמא כיון שרואים זה את זה ראייתם מצרפתם, ומסקנתו שמצטרפים כיון שרואים זה את זה ובלבד שישמעו דברי המברך, והוכיח כן מדעת הראשונים שמברכים על נר הבדלה הנמצא בעששית כיון שגם דרך זכוכית נחשב לראיה. אולם הכף החיים (ס"ק א) הסתפק בדבר, ומשום כך פסק שהם מצטרפים רק לזימון בשלשה, ולא לזימון בעשרה שיש בו הזכרת השם [וכן נקט הכף החיים לעיל (סי' נה ס"ק עו) לענין צירוף לתפילה, שהנמצאים מאחורי מחיצת זכוכית אינם מצטרפים למנין]. וראה במשנ"ב לעיל (סי' נה ס"ק נב) שאם יש הפסק מחיצה ומראה פניו דרך החלון, מצטרף למנין עשרה לתפילה, ודימה זאת לזימון שכשרואים אלו את אלו מצטרפים.

אכן כשרואים אלו את אלו באמצעות מראה, כתב הפתח הדביר (שם) שאינם מצטרפים, וייסד דבריו על פי דברי החיד"א (ברכי יוסף ח"מ סי' לה ס"ק יא) שכתב שראיה זו אינה נחשבת לראיה דאית.

ואם בני החבורות רואים אלו את אלו דרך נקבים שבמחיצה, כתב הרוח חיים (להגרי"ח פאלאני) שלא מצא ביחור מספיק לעשות מעשה ולצרפם. וכן כתב הא"א (בוטשאטש, מהדו"ב ס"א ד"ה דאין) שאם המחיצה קבועה שיכולה לעמוד ברוח מצידה, אינם מצטרפים, ואפילו אם על ידי נדנוד הרוח יראו אלו את אלו, כיון שענתה אין רואים זה את זה אינם מצטרפים, וכן דעת הכף החיים (שם), וכן פסק הגרי"י פישר (זימון כהלכתו פ"ט ס"ק ב). עוד כתב הא"א (שם ד"ה ע"י), שאין צורך שבני החבורות יראו בפועל אלו את אלו, אלא די במה שהם יכולים לראות, לפיכך אף אם אינם רואים אלו את אלו ממקום ישיבתם אלא על ידי הטית הראש, הרי הם מצטרפים. כמו כן, בכל אופן שבו הרואים מצטרפים, אף עוררים מצטרפים.

[משנ"ב ס"ק ד]

וְאֵם יֵשׁ שְׁמִשֵּׁי, הֵינּוּ אֶפְלוּ אֵינוּ אוֹכֵל כָּלְלֵם¹².

12) ובהגדרת 'שמש' כתב הא"א (בוטשאטש), שאף אם אינו מגיש את מאכלי הסעודה אלא רק את הדברים ההכרחיים לה, כגון:

הלכות ברבית המזון סימן קצה

צט באר הגולה

קצה חבורות שאוכלים בהרבה מקומות, מה דינם, ובו ג' סעיפים:

א *אשתי חבורות שאוכלות בבית אחד או בפשיה בתים, אם מקצתן (א) רואים אלו את אלו (ב) מצטרפות לזמון, (ג) ואם לאו אינם מצטרפות. (ד) ואם יש שמש אחד לשתיהן (ה) הוא מצטרף, (ו) ויגזון שונקסו מתחלה על דעת להצטרף (ז) ויגזון שונקסו, ואם יש מי שאומר, שאם (ז) ויגזון שונקסו הרבים מפסקת בין שני הבתים אינם מצטרפין (ח) *בשום ענין: **ב** האכלו מקצתן בבית *ומקצתן חוץ לבית, אם המכרף יושב על (ט) מקפת הבית הוא מצטרף: **ג** הכל היבא שמצטרפות שתי

א קרית נ
ב תוספות ור"ח
וה"ש וקרי' יונה
ונת' ש"א וכן הוא
ברושלי' שם
ג ונת' יונה שם
ד טור מהירושלמי
העיל ה תוספות
שם פסוק ב

שערי תשובה

שאין מעבדות וצריך לברך כל מה ש'כול, הן ברבית אחת או שנים, וכא"ר הביא דברי המג"א וכתב דמסי' קפח דאם טעה חוזר לראש משמע קצת הכי, ע"ש: [6] יחד, עין בה"ט. ועין ב"ח דשכח לאו דוקא אלא היה מודר, ע"ש ועין בא"ר שנסתפק בשנים שאכלו והי' שנתה רביעית ואח"כ שנתה אחר וברך, אם רשאי הי' שאכל לזמן על אותה ב' או כיון דק אחר חזק בזמון לא, וכן מסתבר, עכ"ל. ועין לקמן קצ"ו דאם זה ששחה רביעית פרץ ברבית אחרונה שוב לא יוכל לזמן עמהם, ע"ש וכתב בא"ר דבעשהה אם ששחה וברכו אפי"כ מכריז עליהם וברך איהו כדלקמן

באר הלכה

* שתי חבורות. עין משנה ברורה. ודע דמהדושי הרשב"א שכתב הטעם, דלהכי מהגי בראין אלו את אלו בשונקסו מתחלה לכה משום דתרי בהסבו יחד, מוכח מזה דסבירא לה דלאו דוקא שתי חבורות שניה בכל חבורה פרי זמון מצטרפות להוציא אחת את חברתה במקצתן רואין זה את זה, הוא הדין בחבורה אחת של שלשה ששתיים מהם נכנסו על שלחן אחד והשלישי הסב על שלחן אחר, כל שרואין אלו את אלו מצטרפין, ואף-על-גב דבכרפת-המזון בעינן הסבו יחד, או לדין על-כ"ל פנים ישיבה בשלחן אחד, שאני הקא דהא מורי שמתחלת סעודתם נכנסו על דעת בן שאף-על-פי שיתחלקו במקומות, אף-על-פירכין דעתם להיות מחברים, ומתגי זה נכמו 'ניכול לחמא ברוך פלן', דמבאר בסימן קסז סע"ו יב דמתגי אף-על-גב דלא הסבו יחד, כיון דאחזינו מעקרא, והוא הדין פניה, וכן כתב בשיטה מקובצת. וכן מהדושי הרמב"ן ריש פרק שלשה שאכלו משמע דמפרש למתגיחין דיון, בין שיש בכל חבורה פרי זמון וכין שאין בהם פרי זמון ונשעוה-סופר יש בדבריו שם וצריך לומר: ואפלו אין בכל חבורה וכו'. אקמם הוא בעצמו סוכר שם דאי בעינן הסבה לא מכל רואין אלו את אלו, ואנן לא קומא לן כוונה בזה. אכן הרשב"א בחשובה (ומוכא בחדושי רע"א) פתב דדוקא בשתי חבורות שכל חבורה יש פרי לזמן, ולא בעינן כי אם לצרף שיוצא האחת את השניה, להכי מהגי רואין אלו את אלו, מה שאין כן בשלא היה בכל חבורה פרי לזמן אלא על-ידי צורה, לזה לא מהגי שם תקנה, וכן הוא גמ"ן דעת הגר"א [מבאר במשניות דפוס אלטונא]. ובאמת יותר מסתברא נדבריהם], דהא אפלו ביניכח לחמא ברוך פלן' פסק המחבר שם בסע"ף יב [והוא מדברי פלמידי רבנו יונה] דדוקא שלא היו קפצין בשעת אכילתם, ולא חלק שם כלל בין רואין זה את זה לאין רואין, אלקא דכל שלא ישבו על-כ"ל פנים ביחד לא מהגי תנאי ד'ניכול לחמא ברוך פלן' להצטרף להתחייב בזמון, ואיך מהגי בקאן כמה שונקסו מתחלה לכה; וכן מוכח בחדושי הר"א"ה בסוגיא זו דמתרי בשש בכל חבורה פרי זמון, עין שם. ודע דהרשב"א מפליג עוד יותר, דאפלו יש בכל חבורה פרי זמון, אלא שעל-ידי צרופן יתחדש שיתכחו בעשנה, כגון שיש חמשה בכל חבורה, נמי לא מהגי בשרואין זה את זה ונכנסו מתחלה, אלא בלא זה לא מהגי ואפלו בראין זה את זה ובבית אחד, וכדמבאר בחדושי הרשב"א להד"א; ואפלו להגי דמקלי בבית אחד ולא בעו שונקסו מתחלה, כמו שכתבנו במשנה ברורה, הינו דוקא בשתי חבורות שיש בכל אחד פרי זמון ולא בשאין בהם פרי זמון, כמו שכתב המג"א אברהם: * בשום ענין. עין משנה ברורה. והנה מה"ש"ו משמע דלענין בני חספה להצטרף יחד לברכת-המזון אין שונקסו מפסיק⁹, ומשמע מנה שהוא הדין אין צריכין לצרף שמש נאפלו אין רואין זה את זה, אבל באליה רבה ובפרישה איתא דין הרא"ש לא נאמר כלל לענין צרף לברכת-המזון, דגם לבני חספה בעינן התנאים המבארים בסימן זה, ולא נאמר דין הרא"ש כי אם לענין ברכת חסנים, וכן פסק בדרד"ה חיים: * ומקצתן חוץ לבית. והוא הדין

באר היטב

(6) יחד, והא דבסימן קצג ס"ב דא"צ הנקטה אלא סגי באכלו אח"כ ביחד, הינו שאכלו במקום א' אע"ג שאכלו כל אחד במקרו מ"מ סומכים הם זה לזה כדרך שאוכלים בחבורה אחת, אבל כאן מורי שכל חבורה יושבת במקום אחר כגון מפנה לפנה, ובה אמרין לעיל שאין חיוב זמון בזה אלא משום תורת מלך, וכאן מורי מתייב לזמן ביחד כגון אם אין ג' במקום אחד או לצרף יחד, בזה בעינן תנאים הכתובים כאן, ט"ז ע"ש: (3) רה"ר. ל"ד הר"ר שהוא

משנה ברורה

1610. (י) ויש פוסקים שסוברים, דאף דמן התורה חזק לברך אותם, מכל מקום אין מעבכות זו את זו, ולפיכך מי שאינו יודע לברך כל הברכות ואי אפשר לו לקרא לבקי שיוציאו בברכת-המזון, צריך לברך על-כ"ל פנים הבכחה שיודע אותה; (י"א) ולענין דינא, אם אכל פרי שביצה דחייב ברכת-המזון שלו הוא מן התורה, יש להתמיר פשיטה זו ולברך אותה:

א (א) רואין אלו וכו'. אפלו פשאוכלים כל אחת על שלחן בפני עצמו: (ב) מצטרפות לזמון. וצוה לומר: אם ירצו (6) יכולין להצטרף ולהוציא אחד את כלם בברכת-המזון: (ג) ואם לאו וכו'. אפלו פשהם בבית אחד, ואפלו אם נכנסו מתחלה על דעת להצטרף יחד: (ד) ואם יש שמש. הינו (3) אפלו אינו אוכל כלל: (ה) הוא מצטרף. הינו, אפלו (א) הם בשני בתים: (ו) ואין רואין אלו את אלו: (7) ויגזון שונקסו וכו'. מסתימת המחבר (7) משמע דאפלו בית אחד ורואין זה את זה, גם-כן לא מצטרפי שתי החבורות יחד, אלא-אם-כן פשונקסו מתחלה על דעת זה: (8) אבל הרבה אחרונים כתבו, דבבית אחד לא בעינן כלל שונקסו מתחלה על דעת זה, ובכלל שרואין זה את זה בלחד, או אפלו באין רואין זה את זה ויש שמש בין שתי החבורות, סגי לענין צורה, וכן דעת הגר"א בבאורו ובשנות-אליהו⁶, עין שם: (9) רשות הרבים וכו'. כתב הט"ז: לאו דוקא רשות-הרבים ממש שהוא רחב ט"ז אמות, דהוא הדין כשיש שביל הנחיד מפסיק ביניהם; ואפשר דדוקא בשהוא קבוע גם בימות הגשמים [א"ר]: (ח) בשום ענין. הינו, אפלו נשחן רואין זה את זה ויש שמש המשמש לשתיהן: **ב** (ט) מקפת הבית. דהוא רואה אלו ואלו, (1) והרי לה כמקצתן רואין זה את זה:

שער הציון

ועין סימן קפח במגן-אברהם סעיף-קטן ח: (1) אכן-העותר ועוד פמה אחרונים. רהנה קצת ראיה לדעה זו מבכרות דף מ, בנימין רצ"א פרק רפסא ואמר בריה רחמנא, אמר רב: יצא, ומסקינן דצ"א ירי ברבית ראשונה, ומסתמא לא היה יכול לברך יותר [נדלהרמב"ן] פרושא דהאי סוגיא, שלא סים אפלו הקב"ה זו עצמה, והביאו בחדושי רע"א בסימן קפז. וביותר מבאר בירושלמי פרק ביצד מברכין בזה הלשון: חז פרטי אמת לגבי רב כגון דאנא אכל פסתי [ר"ל פת] ולית אנא חכים מברך עליה נאנא אמר: ברוך דברא הדין פסא, נפק אנא ירי חוכתי? אמר לה: אין. עד כאן לשונו שם. הרי מוכח דאפלו אם אינו יודע כלל יתר הברכות יוצא על-כ"ל פנים ירי ברבית זו. אף אפשר לומר דזו מצשה אחרת היא שבת לקמה דרב, ואברכת 'המוציא קאי, כמו שפרש הפנימ"ש שם, אבל מהבבלי בודאי קצת ראיה לדעה זו: (י"א) בגד"ל ישע והגר"ז וילדעת התוספות שכתב בלקוטיו, גם המגן-אברהם מודה לנה במסקנתו, דאיהו מפרש דהמגן-אברהם המתמיר שלא לברך מורי בשאנו שבע [והמגן-אברהם: (6) ב"ח וישעוה-יעקב ופשוט: (3) הגר"ז: (ג) כן משמע מהפוסקים: (7) מגן-אברהם ופ"ח וכן פתב הט"ז: (8) דרכי-משה בשם אור זרוע ונהר-שלום ובלבד ואלהיה רבה ותחלת-צביו: (1) ומכל מקום משמע דאם אחר מהחבורות שישב לא מהגי, והשעם דהקלה במקרה אפשר משום דכיון דשתי החבורות צריכין לו שיוציאו, נחשב כשמש המשמש לשתיהם והוא מצטרף:

